

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Lenky Köstingerové: „Souvislost odstraňování tělesného ochlupení, péče o tělo a sexuality“. Vedoucí práce Mgr. Lenka Nováková

Práce se zabývá velmi neprobádanou oblastí lidské přirozenosti a to možnou souvislostí mezi odstraňováním tělesného ochlupení a různými aspekty lidské sexuality. Jen málo výzkumných oblastí bychom mohli označit s takovou přiléhavostí slovy klasika: terra incognita i s příslovečným varovným dodatkem: hic sunt leones.

Předložená diplomová práce je práce empirická, která ve svém metodologii používá jak výzkum kvalitativní, v rámci pilotní studie provedené pomocí 15 respondentek, tak i výzkum kvantitativní, který byl proveden v rámci internetového dotazníkové šetření a následné statistické analýzy 111 žen. Po formální stránce práce obsahuje 110 stran textu a dále obsahuje i přílohu do které jsou zařazeny dotazníky použité v empirické části. Práce cituje celkem 47 odkazů na odbornou literaturu, z čehož většinu tvoří cizojazyčné odborné studie a 19 odkazů na internetové stránky. Tento počet není sice příliš vysoký, ale vzhledem k neprobádanosti této výzkumné oblasti se jeví jako počet dostačující. V teoretickém úvodu práce shrnuje biologické teorie vysvětlující ztrátu ochlupení v kontextu lidské evoluce, a dále se zaměřuje na popis zacházení s ochlupením u člověka v historickém kontextu napříč různými kulturami. Z teoretického úvodu je evidentní, že míra tělesné ochlupení člověka je možná díky své snadné a relativně bezbolestné odstranitelnosti velmi zhusta regulována podle estetického vkusu podmíněného danou kulturou. Tento kulturní stereotyp může být dále natolik internalizován, že je ve výsledku u respondenta zcela nevědomý a jako motivace k provádění odstraňování ochlupení mohou být dále uváděny pouze osobní hygienické či estetické motivy. Obecně se dá říci, že míra chlupatosti pozitivně koreluje s přisuzovanou maskulinitou a negativně s femininitou svého nositele, proto je nasnadě, že se touto tematikou zabírají studie, které vychází z teoretického rámce sociálního konstruktivismu. Předložená práce se naopak snaží obrátit pozornost na souvislost mezi odstraňování ochlupení a biologickými motivy-sexuálními praktikami.

Jedná se o práci po formální i obsahové stránce velmi kvalitní. Je psaná velmi čtivým jazykem, bez formálních chyb, citace jsou náležitě uváděny. Práci by se však daly vytknout i některé nedostatky, které bych zmínila chronologicky. Na straně 34 konec 3. odstavce jsou některé formulace nejasné, informace v textu jsou uváděny bez kontextu, jak k těmto tvrzení autoři předchozí studie došli. Na straně 36 je uvedena velmi zastaralá definice depilace jako „chorobného umělého odstraňování chloupků“ (Rejman 1971), bez jakéhokoliv dalšího komentáře a vymezení se autorky vůči této definici. To dále vyvolává dojem, že veškeré odstraňování ochlupení může být již z definice chování chorobné, což předpokládám není autorkou takto míněno. Je to tak? Na straně 39 věty v první části odstavce nedávají logický smysl, jako by holení bylo nějaký ojedinělý jev, což v úvodu autorka vyvrací, neboť podle zahraniční literatury se stalo běžnou součástí hygienické praxe, zejména v případě mladé generace. Na straně 41 je popisována metodika pilotní studie, která proběhla formou polostrukturovaného rozhovoru. Ráda bych se autorky práce zeptala proč použila formu polostrukturovaného rozhovoru, když deklarovaným účelem pilotní studie měla být teprve explorace způsobu kladení otázek, zamýšlených pro kvantitativní výzkum? Neboť způsob kladení otázek již určitým způsobem formuje odpovědi respondentů. Na straně 55 jsem postrádala větší zahrnutí kulturních vlivů do formulace výzkumných hypotéz (např. vykonávané zaměstnání, počet žen, mužů v pracovním kolektivu, četba ženských časopisů, návštěvy kulturních akcí atd.). Na straně 56 jsou podle mého názoru nedostatečně vysvětleny důvody pro vyřazení 10 respondentek z celkové analýzy, což mohlo dále vézt k nepřesným výsledkům. Dotazník sexuálních praktik je podán jako speciální varianta partnerského groomingu, ve kterém se nezohledňuje míra sexuální satisfakce s těmito praktikami, či jiné subjektivní parametry respondenta. Tyto otázky na prožívání partnerského sexu mohly být zajímavým doplňkem výsledků této práce. Kladně hodnotím vědecky poctivý přístup autorky ke zkoumání problematice, ve kterém se snoubí pilotním kvalitativní výzkum s následným kvantitativním přístupem.

Závěr: Jedná se o práci velmi kvalitní, nicméně vzhledem k výše zmíněným drobným nedostatkům práci hodnotím mezi stupněm velmi dobře až výborně a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze 16.10. 2012

Mgr. Věra Pivoňková, Ph.D.
Katedra obecné antropologie, FHS